

УДК 502.5

КОНЦЕПЦІЯ ПРИЙНЯТНОГО (ДОПУСТИМОГО) РИЗИКУ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ В ТУРИСТИЧНІЙ ІНДУСТРІЇ**С.С. МАХЛИНЕЦЬ, І.І. ПРОКОПЕЦЬ**

Мукачівський технологічний інститут

В даній статті розглядаються питання щодо забезпечення безпеки життєдіяльності туристів і працівників туристичної індустрії. Основна увага приділена оцінці впливу небезпеки на туриста, методам її ідентифікації, засобам і способам створення безпечного середовища для туриста та обслуговуючого персоналу, а також вибору та застосуванню захисних засобів в екстремальних та надзвичайно небезпечних умовах життєдіяльності.

Проблема безпеки життєдіяльності стає однією з найгостріших соціальних проблем. Пов'язано це із нещасними випадками і надзвичайними ситуаціями, які інколи призводять до летальних наслідків, незважаючи на підвищену останнім часом увагу туристичних компаній до забезпечення безпеки.

Зростання кількості техногенних катастроф і аварій, низький рівень професійної, соціальної й медичної реабілітації потерпілих негативно позначаються на життєдіяльності туристів, праці обслуговуючого персоналу, їхньому здоров'ї, приводять до подальшого погіршення демографічної ситуації в країні.

Об'єкти та методи дослідження

Останнім часом все більше уваги в різних країнах приділяється безпеці туристів у надзвичайних ситуаціях, у тому числі при стихійних лихах, у випадках воєнних дій у країні перебування, а також терористичних актів.

Поняття “безпека” тісно пов'язане з різними видами втрат, з можливими шкідливими наслідками і аваріями. Основний вид втрат – втрата здоров'я, життя і матеріального майна персоналу та туристів. Звичайно, значущі також інші види збитку – економічні втрати від руйнування технічних систем і споруд, збитки від втрати важковідновлюваних джерел енергопостачання, втрати від забруднення територій, водних систем, лісів. Не менш важлива і екологічна шкода – незворотні зміни в екосистемах, втрати цінних видів живої природи внаслідок недбалого поводження з природою, організації сафарі-туризму тощо [2].

Безпека є одним з природних факторів існування живих систем, тому що без захисту від зовнішніх і внутрішніх небезпек не виживе жоден живий організм. Отже, розглядаючи проблему безпеки організмів, можна віднести її до екологічних проблем. Людина також є живим організмом, але її безпека має специфічні особливості. Як

розумна істота вона створює власне середовище перебування, не схоже на природне, небезпечне, аналогів якого в природному середовищі немає. Людина, створюючи власне середовище перебування, не встигала пристосовуватися до нових умов та забезпечувати свій захист. Так відбувається і в наш час, коли людина більш за все страждає від небезпек, створених нею.

Людина, вирішуючи завдання свого відпочинку, оздоровлення чи розваги, безперервно впливає на довкілля своєю діяльністю і продуктами діяльності, генеруючи в довкіллі антропогенні небезпеки. Чим вище перетворююча діяльність людини, тим вище рівень і число антропогенних небезпек – шкідливих і травмуючих чинників, що негативно впливають на людину і середовище, що її оточує [4].

Небезпечними є всі системи, що мають енергію, хімічно або біологічно активні компоненти, а також характеристики, що несумісні з умовами життєдіяльності людини.

Безпека в туризмі залежить від багатьох чинників (політичної обстановки, стану навколишнього середовища тощо), які необхідно враховувати при плануванні туристичного обслуговування. В систему заходів із забезпечення безпеки туристів входять: запобігання ризикам для туристів, пов'язаних з природними і техногенними катастрофами в туристичних центрах; попередження епідеміологічних, бактеріологічних та інших медичних ризиків і дотримання відповідних формальностей; організація безпеки туристів на транспорті; страхування туристів у подорожі, а також страхування відповідальності туристичних організацій; створення служб та систем безпеки [1].

Постановка задачі

Безпеку туристів, їх благополуччя, а також підтримку високої якості обслуговування в місцях туристичного призначення не можна розглядати у відриві від інших суспільних або національних інтересів приймаючої країни і навколишнього середовища в цілому. При розробці і впровадженні в дію норм безпеки для сфери туризму і захисту туристів інтереси тих, хто відвідує і приймає, повинні бути взаємно гармонізовані.

Результати та їх обговорення

Захист в сфері туризму і безпека туристів пов'язані з великою кількістю правил і постанов, які повинні виконуватися не лише туристичною адміністрацією, але і цілим рядом інших адміністративних органів, що працюють у різних економічних і соціальних секторах, і перш за все в приватному.

Відправляючись у подорож, турист стикається з рядом проблем, які за збігом обставин можуть призвести до непередбачуваних наслідків для його здоров'я і майна, зробити туристичну поїздку неможливою або негативно вплинути на враження від неї.

Турист постійно знаходиться під впливом обставин підвищеної небезпеки і, загалом, перебуває в незнайомому середовищі, відмінному від звичного середовища його проживання. Він не знає досконало звичаїв, мови, традицій, типових побутових небезпек, не має імунітету від хвороб, поширених в цій місцевості, не пристосований до перебування та інтенсивних навантажень у високогірних районах [5].

Ризик отримання травми туристом може виникнути в найрізноманітніших умовах. Проте найбільша вірогідність події виникає на місцевості складного рельєфу, переміщення гірських порід, несприятливих ергономічних характеристиках спортивного інвентаря, одягу, взуття, спорядження, що викликає травми, а також при атмосферних і інших природних явищах. З метою зниження травмонебезпеки використовуються: огорожі туристичних стежок і маршрутів, захисні пристрої рухомих механізмів, предметів (канатні дороги, підйомники, гірськолижні траси тощо); індивідуальні захисні пристрої, дотримання спеціальних ергономічних вимог до спортивного інвентаря і спорядження; інформування туристів про наявність небезпеки і правил поведінки, заходи щодо попередження травм.

Безпека життєдіяльності базується на концепції не абсолютної безпеки туристів, досягнення якої майже неможливе, а на концепції прийнятної (допустимої) ризику, суть якої полягає в прагненні до такої безпеки, яку приймає суспільство на даний період часу.

Згідно аксіоми про потенційну небезпеку людської діяльності в жодному виді діяльності неможливо досягти абсолютної безпеки. Отже – будь-яка діяльність потенційно небезпечна [2].

Прийнятий ризик поєднує в собі технічні, економічні, соціальні і політичні аспекти і є певним компромісом між рівнем безпеки і можливостями її досягнення.

Перш за все потрібно мати на увазі, що економічні можливості підвищення безпеки технічних систем безмежні. Витрачаючи надмірні кошти на підвищення безпеки, можна завдати збитку соціальній сфері, наприклад, погіршити медичну допомогу. За умови збільшення витрат технічний ризик знижується, але зростає соціальний. Сумарний ризик має мінімум при певному співвідношенні між інвестиціями в технічній і соціальній сферах [6].

Тому питання гарантування безпеки в туризмі можна розглядати за наступними напрямками:

- особиста безпека туристів і їх майна, забезпечення якої є найважливішим завданням національного розвитку туризму і міжнародної співпраці;
- безпека навколишнього середовища в місцях масового перебування туристів, безпека туристичних об'єктів;
- безпека національних інтересів приймаючих держав.

Висновки

Для того, щоб нормально функціонувати і розвиватися, туризм має потребу в безпеці для мандрівників, і для їх особистої власності. Це може бути досягнуто шляхом:

- розробки і впровадження в дію норм безпеки для подорожей і туристичних перебувань;
- інформування і підвищення освіченості громадськості;
- створення інституційних рамок для вирішення проблем, пов'язаних з безпекою туристів, і, зокрема, в екстремальних ситуаціях;
- міжнародної співпраці на двосторонньому, регіональному, субрегіональному, міжрегіональному і світовому рівнях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Агафонова Л.Г. Туризм, готельний та ресторанний бізнес: ціноутворення, конкуренція, державне регулювання: Навч. Посібник – К.: Знання України, 2002.–358 с.
2. Дехтяр В.Д. Основи оздоровчо-спортивного туризму: Навч. посібник – К.: Науковий світ, 2003. – 204 с.
3. Козинець В.М. Безпека життєдіяльності у сфері туризму: Навч. Посібник – К.: Кондор, 2006. – 575 с.
4. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг / О.О.Любіцева. – К.: Альтерпрес, 2002. – 436 с.
5. Мягченко О.П. Безпека життєдіяльності людини та суспільства. – Бердянськ, 2001. – 484с.
6. Щедрій Я.І. Безпека життєдіяльності: Посіб. для студ. техн. вузів. – Л., 275 с.